

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya.

-- La correspondencia al Director. --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Las Valls, 23.-Teléfono, 169.
SABADELL.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell. 2 rals al mes.
Fora. 8 » trimestre
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

BIBLIOTECA ESCOLAR CATALANISTA

REGLAS MORALES Y DE BONA CRIANSA

PER J. PIN Y SOLER

AB APROBACIÓ DE L'AUTORITAT ECLESIÀSTICA

APROPOSIT DE LA SOLEMNITAT DEL DIA
DEL NOSTRE CARTULARI ÍNTIM

Sr. D. Anton de P. Capmany.

Estimat director y amich: Molts dias feya que no t' havía escrit y no pas per falta de ganas, puig assumpto me 'n sobraría sempre ab sols seguir los actes que están fent sens may parar los catalanistas de ma ciutat nadiua, comentarlos com se mereixen y coronarlos ab la consegüent merescuda felicitació. Aquest esprit es lo quin m' ha mogut en la present: vull dirte quatre cosas sobre 'l que se 'm' ha ocorregut a propòsit de la magnífica y may prou llohada iniciativa del «Centre Catalá» d' eixa ciutat al convocar en fraternal ápat al poble de Sabadell, representat especialment per sas diverses societats y agrupacions no políticas--las políticas no representan res--y per sas

personalitats y elements de major autoritat y prestigi, ab l'objecte de festejar á nostre digníssim conciudadá lo director de la Sucursal del Banch de Sabadell en Buenos Aires en Pere Llonch y Font.

En veritat te dich, amich Capmany, que l'ápat del vostre «Centre», respirará un ayre de familia embaumador y plé de santas emocions y alegrías. Se 'm figura á mí com lo que deuen celebrar las familias travalladoras separadas per la necessitat casi tot l'any, en aquells xamosos dias de Nadal ó de Pasqua, en que'l pare ó germá ó fill, després d'arribar á casa cansats de la feixuguesa dels travalls y més encara de las amargors del anyorament, després d'haver expansionat son cor en abressadas y petons als grants y als xichs, als vells y á la maynada, s'asseuen á taula conmoguts y joyosos, ab ánsia de vessar sas impressions, explicar sas esperansas ó esvahir sos desenganys.

De segur que En Llonch se sentirá impressionat per un istil. Allunyat de sa terra una llarga temporada, ha pogut compendre quan honrosa, quan atractiva 's mostra en l'ausencia; y avuy, al retornar á ella, tan sols sigui per curta estada, li deu semblar un somni de ditxa respirar sa admósfera, escalfarse al seu sol, enmirallarse en son cel, tan diferents del cel, del sol y de la admósfera d'aquells llunyants payssos.

Especialment al estrenyer la má de sos parents y compatriçs y al assentarse entre sos amichs, los mateixos de sempre, los companys de casi tota sa vida, quin plaher mes nou y may prou ponderat. ¡Llástima que siga tan curt!—pensará En Llonch—; y sobre tot, ¡llástima que pera experimentar-lo 's necessiti l'imens sacrifici d'una llarga y dolorosa ausencia! Però es aquesta la lley de la vida.

Y apart de tot aixó, ve ara la nobilíssima transcendencia del acte que 's va á celebrar en honor á En Pere Llonch en quant es un vot de gracias per sa conducta passada y altre de confiança per sa conducta futura en la Direcció de la Sucursal del Banch de Sabadell á Buenos Aires. Bé 'ls mereix un y altre: home independent y sense ambicions desmesuradas, tothóm coneixia á En Llonch quan era Administrador del Banch á Sabadell mateix, disfrutant d'un sou gens despreciable y mereixent la confiança y la estimació públicas. De repent se suscita la idea de fundar la Sucursal de Buenos Aires, en una época desastrosa pera aquell pays, y en conseqüencia perillosa pera tota mena de negocis; per lo mateix que la empresa es arriscada, 's necessita un home d'empenta y abnegació que la afronti ab fé y constancia, sense desfalliments ni cobardías: aquí está En Llonch, pensan molts, y ell respon, aquí está En Llonch. Efectivament; deixant lo cert per lo duptós, y exposant á la seua familia á un

viatge llarch, no exempt de molestias y tal vegada infructuós, s' embarca En Llonch pera Buenos Aires, abandonant á Sabadell y á Catalunya, ell, tan catalá y tan sabadellench per temperament, caràcter, sentiments é idees. Aquest sacrifici tan sols, en un home que essencialment pera res necessita ferlo, val per sí sol un imperi. Y consti que prescindim aquí de judicar son acert en lo càrrech referit, que aixó prou ho saben y se 'n gaudeixen los accionistas, com tots los sabadellenchs en general, gelosos sostenidors y defensors d' una institució que tant los ha beneficiat y tant los honra.

Per tot lo abans dit se comprén quánta es la importancia del acte que aneu á celebrar. ¡Quína diferencia entre ell y aquells banquets polítichs, semi-oficials, estirats y aparatosos, en los quals hi regnan sols la adulació forcosa, lo compliment hipòcrita y l'aplaus de *claque*, per fora, tot ribentse per dintre l' obsequiat dels obsequiadors y renegant los obsequiadors del obsequiat! Nó, no 's pot ni comparar aquesta farsa ab l' ápat del «Centre Catalá», verdadera festa íntima, fraternal, en que s' ha de brindar en catalá y á la catalana, parlant de lo que 'l cor apunta, sense necessitat de fórmulas retóricas ni polítichs, declaracions importants y demés enfarfechs del repertori posat de moda á Madrid. D' aixó sí que se 'n podrà dir una solemnitat catalana.

Y fins catalanista: sí, amich Capmany, digué'mho sense por. A Sabadell ja vos coneix tothóm, y sab fins ahont arriba la vostra recititut. Lo vostre catalanisme no ofén, no pot ofendre ni retraure á ningú d' anar al vostre costat, es una virtut, la virtut d' estimar ab frenessí á la terra en que nasquereu, la de volguer pera aquesta terra, la máxima dignitat, la máxima riquesa, la máxima ditxa. Y per ventura ¿no fou en aquest sentit un verdader acte catalanista lo del Banch de Sabadell, al fundar sa Sucursal de Buenos Aires, en obsequi y per amor y benefici de Sabadell y de Catalunya en general?

Y, encara que no ho hagués fet ab aquest criteri ¿es que potser no resulta tal acte completament catalanista en quan contribuheix á aumentar la riquesa y benestar del nostre pays, y pregona arréu las forsas vivas del Principat, que han gosat á suplir ab éxit las iniciativas dels governs espanyols, los verdaderament indicats y fins obligats á facilitar las relacions comercials ab América? Sí, amich Capmany, sí, ja ho podém dir que 's tracta d' un acte catalanista: quan no se l' en vullgui fer, resultarà serho, sobre tot en aquest temps en que 'ls catalans, desgraciadament, han arribat á desconèixer d' una manera tan supina sos propis interessos y dignitat, que solzament lo donar prova de esmena y demostrar amor y protecció als mateixos, resulta ja per sa propia naturalesa un acte catalanista.

En resúm: vos felicito, y felicito en especial al «Centre Catalá» de Sabadell per la felís iniciativa que acaba de pendre. Obsequiar á En Llonch, ab sa senzillés y franquesa, sa honradés y formalitat, obsequiar á En Llonch; catalá de cap á peus, modest y fins aixut en son parlar, però rich de sentir y eloqüent per sas obras, es obsequiar á un verdader y genuí representant de la bona rassa catalana, amant de fer molt y de farolejar poch, enemiga de perdre'l temps en paraulas vanas y estérils rahonaments.

Per tot aixó y algo més que ja pots suposar, com es per exemple lo desitj d'abrassar als companys de cixa, tinch lo ferm propósit d'assistir al vostre ápat, ansiós de compartir ab vosaltres las satisfaccions á ell inherents, si bé temo no podré ferho per alló de que primer es la obligació que la devoció. En tot cas, ja os he dit tot lo que penso y sento apropósit de la solemnitat en qüestió, y agraahiré ho fagis constar aixís entre 'ls que 'm coneixen, no fos cosa que 'm prenguessin per un descastat d'aquestos que no s'interessen per res del seu pays.

Y acabo ab una comparació. Aixís com los castellans y fins los catalans castellanistas no 's cansan may de fer reunions, congressos y exposicions pera tractar de restablir bonas relacions entre Espanya y las sevas antigas colonias americanas, en aquest petit recó de la Península, sense necessitat de tals aparatosos amaniments, hem comensat á resoldre 'l problema de la manera més pràctica, es á dir, establinthi activas relacions comercials. Y lo curiós es que d'aixó es segur que no se n'han adonat encara ni 'ls homes de govern ni la mitja dotzena de *lumberas americanistas* que corren per Madrid. De manera que ells son tot just al nombrament de comissions pera fer alguna cosa, y aquí ja 'n celebrém las conseqüencias. Vetaquí la eterna diferencia entre castellans y catalans.

Es sempre toñ amich afectíssim,

JAUME D' URGELL.

SECCIÓ POLÍTICA

La vinguda del jefe dels integristas á Catalunya ha donat lloch à espectacles poch edificants y que no diuhen gayre en favor de la cultura de sos acérrims enemichs, los carlistas.

Nosaltres creyém que per carlistas que vullguin ser, nohi ha necessitat de demostrar la groseria apedregant lo cotxe d'en Nosedal, insultant á las massas integristas reunidas en lo Palau de Ciencias de Barcelona, fins arribar á bofetadas uns y altres, y cometent tals menas d'excesos que francament, per titolarse soldats de Cristo y defensors de la fé haurían de mirar uns y altres de desvesarsen, que no es pas aixís com Jesucrist predicava l' Evangeli, ni es pas aquest l' amor al próxim que 'ns ordena en sos manaments immortals.

Procurin donchs uns y altres guardar-se 'l r  s  pte y la caritat que predican y de no poguer ferho aixís mes val que s'estiguin ben quietets    casa seva, que molt més hi guanyar   la Iglesia Cat  lica si ho fan d' aquesta manera, que no pas fent l' anarquista per aquestos mons de Deu y espantant las criaturas ab sos esbravaments d' odis y rencors m  s pr  p  s de salvatges que no pas de personas cat  licas y civilisadas.

*

Mes deixantnos de filosof  s que tampoch foren ben rebudas y menys agra  hidas, an  m    veure lo que ha dit un altre dels ilustres jefes madrilenys qu   feya temps no havia tingut ocasió de parlar de la *proverbial laboriosidad de los catalanes*, del dissident del partit carlista don Ramón Nocedal.

Deixant apart la conferencia del Foment de Barcelona, hont va demostr  r una vegada més lo difícil que es pera 'ls homes polítics to  ar las questions económicas, devant per devant dels industrials y comerciants de la nostra terra y de la qual ne va s  rtir com va poguer y no com va voler, anir  m    parlar del discurs polític pron  nciat    sos correligionaris en lo Palau de Ciencias.

   Mes qu   va dir tot plegat en aquella oració parlamentaria qu   tant   plaudiren sos entussiasas y admiradors *   outrance*, disposats, com es de costum en aquestos cassos,    aplaudir qualsevol cosa que all   's digui?

Al nostre entendre, res que pugui aixecar l' esperit públic tan decaygut per culpa d' uns y altres, res que contribu  ixi    despertar als catalans endormiscats per la influencia centralista, únicament p  dia contribuir y encara    la part més intransigent del poble    avivar las ideas d' integritisme catòlic, pero certas teorías al igual que certs discursos que all   's pronunciaren ressonan m  s apropiadas sota las voltas de la nau de la Iglesia que no en una reunió política pública, ahont s' hi fan xistes y br  metas si la ocasió 's presenta.

B  na prova n' es aquella frasse que tant va fer riurer de que,   ll, 'n Nocedal no volia ser ministre, ni embaixador ni tant sols *estanquero*.

Y euidado que no dupt  m que en aquell moment lo gefe integrista    ben s  gur que no desitjava empleo de cap classe.

Pero també ho assegurava lo c  lebre Pidal fins al punt de prometre tallarse la m   avans de faltar    la paraula, y després ha sigut ministre, embaixador y no ha sigut *estanquero* perque Deu no ha volgut.

Ab aix  , preparis la fugida lo senyor Nocedal per quan li arribi la seva hora.

* *

Una de las pocas afirmacions concretes que feu en son discurs fou la de que Carlos III fou 'l rey m  s imbecil que hi ha hagut sota la capa del cel.

Y justament ab aquesta també va errarla, per quan tots los historiadors est  n conformes en posarlo com al mes gran dels Borbons que han regnat    Espanya.

   no ser que 's refer  s al fet d' haver expulsat los jesu  ts de Espanya perque conspiravan contra son trono y sa persona.

Mes allavors no fou 'l més imbecil, ja que altrás nacions expulsaren    dita ordre relligiosa avans que nació espanyola.

Dir  m que ab l' afany d' estar b   ab los vius no repara lo senyor Nocedal en insultar als morts.

* *

En quant al regionalisme 's vege ben clar que no hi enten pilota. No te més noticias del des-
pertament regional que 'ls Jochs Florals de Barcelona y la publicació d'algunes gramàtiques bas-
congadas.

¡Cóm si 'ls Centres Catalans y demès associacions patriòtiques no existissin! ¡Cóm si a Galicia
ningú 's preocupés de regionalisme! ¡Cóm si no hi hagués programa contrà a tots los regionalis-
tas, més clar, més concret y sobre tot més pràctic que 'l que pot presentar 'n Nosedal ab ulls de
sos correligionaris!

¿Y aquest home ha de portarnos las llibertats y 'ls drets de nostra terra?

Afortunadament ell mateix se deu conèixer de sobras quant digué ab tota la solemnitat que la
cosa reclama:

«Si os preguntan donde vamos, decid que á ninguna parte.»

Be prou que 's coneix que no va en lloch.

Y per consegüent ab un home que aixís mateix se classifiqui no cal gastarhi més temps ni més
paciencia.

Plaguem donchs per avuy y que Deu s'apiadi d'ell, demostrantli 'l camí que més li convin-
gui per si 's determina á fer cap en algun puesto.

UNA PROCLAMA ARTÍSTICA REGIONALISTA

Aixís ha calificat molt acertadament un distingit escriptor lo da-
rrer article, corresponent al passat diumenge, enviat á *La Vanguardia* de Barcelona, desde Madrid, per son redactor-corresponsal ar-
tístich en la Exposició Nacional de Bellas Arts.

En efecte: de *proclama* pot batejarse en quant ab energia y con-
cisió remarcables enclou una viva excitació als artistes catalans pera
que no tornin á concórrer maymés á cap Exposició artística del cen-
tre d'Espanya, renunciant los premiats en la darrera totas sas meda-
llas y distincions que 'ls hi han sigut otorgadas sols á títol de almoyna
menyspreant y condemnant de pás las manifestacions mes lligítimas
del art catalá.

Y pera que no puga judicarse exagerada de cap manera la noble
indignació del autor de dit article, eco indiscutible dels sentiments
manifestats pels artistes catalans expositors á Madrid, caldrá sols
fer notar que entre tots aquestos, ab ser molts y molt granats, no
pogueren conseguir lo nombrament d'un representant seu en lo Ju-
rat de Pintura, vejentse per tant órfens d'advocat y defensor en las
miserables intrigas que en la colocació d'obras y pera 'ls fallos solen
remourers sempre en general y especialment en un centre tan poch
escrupulós y corromput com la Vila del ós.

A aixó s'ha degut aquesta vegada com havía succehit moltras al-
tras que 'ls nostres millors pintors hagin ocupat llocs desayradís-
sims en los Salons del Palau del Hipódrom (abont se celebra la Ex-
posició), quedant mitj amagats á las miradas del públich, y desfavo-

rits pera lluytar en l' ànim de la gent imparcial, circumstancies ben premeditadas ja pera ferli fer á Catalunya un paper ridícul y qu' han servit de magnífich pretext pera relegar en l' ordre de recompensas als nostres artistes mes celebrats en l' extranger, á la segona y tercera y última categorías ab referencia á varis castellans tot just conegut á casa seva.

Y com si ab aixó no n' hi hagués prou encara, després la prempsa madrilenya en lloch de fer la conspiració del silenci á que tant acostumats nos té tractantse de las nostras cosas, s' esmera en acabar d' omplir la copa de fel y vinagre oferta per los Jurats als nostres artistes; y en tal concepte 'ls anatematiza per sas tendencias y gust ben diferents, casi antitétichs, ab los dels castellans, y preten excomunicarlos per l' atreviment de tenir escola propia, arribant fins al extrém de l lensar la frase *separatista* (indicada en lo següent article) que diu: «*son artistas perdidos no solo para la patria, sino para el arte.*»

¡Insensats! Firms en son neci orgull y en son odiós exclusivisme no se saben avenir ab que Catalunya tinga art propi, com no li han pogut perdonar may que tinga parla y literatura propias, costums propias, carácter propi, lleys civils propias y fins—científicament parlant—nacionalitat propia.

No comprenen encara los pobres periodistas castellans que es la Naturalesa—en sí indiscutible y difícilment reformable—la que obra tal fenómeno, la que 'ns ha donat á ells y á nosaltres fesomia y maneres de pensar essencialment distintas, reflexo d' ànimas distintas també y qual reforma, cas de volerla, l' hem de solicitar de Poders molt més alts que no pas los límits de la terra.

Per lo demés, y deixantnos de divagacions, considerém del tot justa y oportuna la protesta que formula *La Vanguardia*, y ab élla, excitém als artistes catalans á sostenir sa dignitat, rebutxant pública y solemnement distincions que 'ls denigren y rebaixan.

Y ara, pera acabar, recomaném als nostres llegidors s' enterin de la *proclama* indicada, quals frasses finals son una eloqüent aclamació de las més extremas solucions autonómicas y regionalistas.

Escriu lo redactor-corresponsal de *La Vanguardia* en la Exposició de Madrit:

* * *

ALS ARTISTAS CATALANS

No vull, no puch, passar endevant en aquest planer treball de revistar á grans gramadas los diversos géneros pictórichs representats en aquesta Exposició; no vull, ni puch encare que vullgués, sortirme d' aquest Madrit dels meus pecats, sense dirvos francament, ab l' ànima en los llabis—que 's com heu parlar-se ab los amichs—lo paper que se os ha fet representar en aquesta

grollera comedia que s' está representant en lo carrer del Hipódrom. Sapi-guéu d' una vegada que vos han relegat á la ínfima categoría de pretendents menyspreats. No tant vos ha conduhit á aquesta humil condició l' ignorant despreci que provoquéu ab vostre art ingénuo, com la repugnancia que feu sentir ab vostra conducta artística, que 's considera antipatriótica.

Ben clarament ha pronunciat vostra sentència un periódich de per aquí —Madrid—al decretar que sou «*artistas perdidos no solo para la patria sino para el arte.*» Jo ja sé que tal decret vos tindrà sens cuydado, pero de totas maneras bó será pendre nota del veredict, que representa 'l comú sentir del mon artistich d' aquesta capital. Deixant apart lo de *estar perdidos para la patria*—que no es aquest l' assumpto que aquí 'm reté—convenim en que lo de *estar perdidos para el arte*—lo seu—tenen rahó que 'ls hi sobra.

Ni pot donarse major antagonisme d' ideals, ni com es consegüent, major incompatibilitat en los procediments. Ja tinch dit en altres articles que en pintura, com en lo demás, aquí 's viu d' un passat memorable; pera sa exteriorisació pretenen aplicar de qualsevol manera la técnica dels antichs; pera l' assumpto recorren á la glória nacional, prenent la historia patria per allá ahont crema ó rellú. De tot aixó, mal digerit, intentan ferne un poema pictórich, buyt y altissonant per demás, que verifícan en octavas reals, casi sempre ripiosas, mal medidas y de rima necessitada. Vosaltres, en cambi, los de la meva terra, sense grans tradicions que emular—donchs las que tetti son molt remotas—vos allistareu de cap y volta en la vanguardia de la pintura moderna; y, en la necessitat d' inventarho tot, encare que dintre de las corrents generals del art estranger, vos haveu creat un ideal verista y coetani, que traduhíu en prosa planera, pero expressiva, sentida ab trossets d' ánima en cada incís.

Lo mateix en lo fondo que 'n la forma, lo divorci es ben patent. Aquí s' adoran los *cartelones de relumbron*, y vosaltres 'ls hi oferiu *estudios justos*; aquí reclaman *pinturas de empaque*, y vosaltres veníu ab *notas sentidas*; aquí están per las *antiguallas*, y vosaltres pel *modernismo*; aquí demanan lo *cuadro de argumento*, y vosaltres 'ls hi sortiu ab la *impresión personal*.

¡Impressió personal! Aqueixa sí que no la gastan, ni sisquera de vista la coneixen los pintors de per aquí. Art mes anónim que 'l que informa aquestas pinturas sense pare, com noys del hospici, es impossible de trobar. Fets de llochs comuns y de retalls de llibre, sense fisonomia ni caràcter propi, necessitan aquestos quadros portar la firma al peu, pera acreditar son estat civil artistich. ¿Han de manester, en cambi, aquest requisit, pera fer valer sa personalitat, las telas de 'n Más ó del Urgell, de 'n Russinyol ó de 'n Casas, de 'n Llimona ó de 'n Graner, de 'n Barrau ó de 'n Vancells, de 'n Brull ó de 'n Pinós? NÓ. Lo firmarias es redundancia y pleonasmo; la pre-

ferencia del tema, lo modo de planejarlo, l' estil, la factura son sa millor firma, son escut de familia, sa cédula personal.

Encara que á correccuyta y sense temps pera ordenar mas ideas, crech deixar indicada la característica de diferenciació entre 'l vostre art gran ó xich pero eminentment modern, personal y sincer, y aquesta *quisicosa*, que fá aquí d' art, aparatosa, anticuada y sense personalitat.

Sent aixó cert, per curta de vista que haigi nascut ó encara que tanqui los ulls per conviència ó habilitat, algo ha de entreveure la gent d' aquest mon artístich de las tendencias progressivas y del esperit independent del art catalá. Donchs aquest progrés y aquesta independència son precisament lo que os fa repulsius y sopitosos; repulsius, porque, fins en mitj de la extranyesa algo inconscient que 'ls hi produheixen vostras manifestacions, endevinan en ellas lo creixement d' un art nou y la agonía del seu; sospitosas, perquè veuhen con sabéu emanciparvos del centralisme de sas fórmulas y buscar vostra font de inspiració arreu ahont més os convé y acomoda. Per aixó aquí son antipátichs y mal apreciats; com no vos estiman, tampoch vos farien justícia, encara que 'n sapiguessin; ni vos consideran ni vos comprenen; vos menysprean y vos ultratjan, meytat per incompetencia, meytat per aversió; en una paraula, sou *artistas perdidos no solo para la patria, sino para el arte*.

Donchs bé, pintors catalans, diguéume, si os plau, ¿qué es lo qu' heu vingut á fer aquí? ¿Quín fi vos proposareu, al concórrer á aquesta Exposició? Si 'l donar á coneixer las vostras obras al públich d' aquesta capital, lo propósit es excusat, donchs tant li importa l' art y la pintura com á mí lo que hi trovat avuy. La perpétua soletat de las salas del Palau del Hipódrom, diu clarament ab son silenci lo carinyo que inspiran semblants exhibicions á n' aquesta localitat, molt ménos, infinitament ménos interessada en qüestions d' art que la nostra.

Si en lloch de la sanció pública, heveu vingut á buscar la sanció de la crítica, també heu feu inútilment vostre camí. Apart del criteri parcial y *pro domo sua* que domina entre 'ls crítichs madrilenys, incapacitantlos pera ser jutges en vostra causa, no devéu oblidar que las teorías estéticas que podrian explicar lo fonament del art vostre, encara no s' han escampat per aquí. Exceptuant un parell de personalitats, qu' en aquestas materias saben ahont tenen la má dreta, tots los demés son Balsas (nom d' un crítich tan pretenció com curt de gambals) ó poch ménos.

¿Potser hi concorreguereu pera obtenir los favors del Jurat? Donchs, renunciéu generosament á la má de donya Leonor. Aquest tribunal, en lo qual ni sisquera hi sapigueren introduhir un representant de las vostras aspiracions, compóst en sa gran part de figuras decorativas, ben avingudas ab la rutina..., ab lo patriótic fi de no enfondir mes las diferencias, vos vá á concedir mitja dotzena de medallas de segona ó tercera classe, que es

cas d' honra rebutjar ab energíá, perque no esteu en lo cas de rebrer al-
moynas de ningú, ab més rahó en quan vos la donan de mala gana, rega-
teyantla y sols pel bon veure.

Vosaltres, los infadigables expositors del *Palais de l' Industrie*, los asso-
ciés del *Champ de Mars*, los premiats á París, Berlin y Munich, no podéu
acceptar aqueixas miserables recompensas, baix pena de rebaixarvos; no de-
véu posar vostrias obras per segona vegada en la humillació de ser confosas
ab tants *esperpentos*; no devéu exposarvos ni una vegada més als menyspreus
y ultratjés dels d' aquí. Lo vostre lloch no es aquest, lo vostre lloch ja sa-
béu quin es.

Si fins avuy vos havían tolerat, era perque 'ls hi passava desapercebuda
la transcendencia del art vostre, quals petjadas, encara que de lluny, comensan
á seguir ja altrás Regions de la Península. Aixó es lo que desde aquí, desde
'l centre, no pot mirarse ab bons ulls, y es ben natural; per aixó vos inju-
rian y escarneixen, alarmats per la vostra influencia y 'l vostre valor. ¿No
vos diuhen *artistas perdidos para la patria y para el arte?*

Donchs... fins á maymés!

R. CASELLAS.

LO PÀTRI ALTAR.

Lo veíl temple de la Pàtria,
lo casal d' antichs recorts,
la donzella enamorada
plena avuy de desamors,
la que fou un jorn mestressa
y es esclava de traydors
rescatemla de captiva
y vestimla ab sos tresors.

Com á mare endogalada
los bons fills l' han de mirar,
sos joyells y pedrería
á altrás platjas dú la mar,
que l' enveja exint de mare
son casal vol enrunar;
més guardém, guardém las runas
y guarnim lo patri altar.

De llorer que no n' hi manquí
que be prous n' ha conquerit,

dels penons d' antigas gestas
que 'n rumbegi lo vestit
y lo llibre de sos códichs
esquinsat y revellit
lo missal d' antiga herencia
sábias lleys que no han prescrit.

Per blandons de llum sancera,
la Fé santa dels passats;
los retaules que l' envoltan
nostres Reys malaguanyats;
y en lo bell mitj de la mesa
cantalluts, ferms y espadats
que li fassen d' ara santa
los turons del Montserrat.

La Madona enmorenida
Per Imatge hi posarém,
sota 'ls plechs que l' enmantellin
los bons fills hi acoblarém,
de genolls flectats en terrà
per la patria resarém,
y ab l' ajuda de la Verge
los grillons li trencarém.

Catalans de Catalunya,
germans meus de planys y plor,
cada pit sia un sagrari
d' eix altar plé d' hermosor.
De las runas de la Patria
l' hem guarnit ab fé y amor...
are, 'l sacrílech que gosi
nos tindrà d' arrencá 'l cor.

ANTON DE P. CARMANY.

NOVAS.

L' article que ab lo títol *Sobre la qüestió palpitant*, publicarem en nostre periódich avuy fa quinze dias, ocupantnos de la immoralitat municipal de Barcelona y de la actitud desayrada del regidor don Joseph Roca

y Roca, director de *La Campana de Gracia*, ha merescut l' honor de gran publicitat, donchs una comissió de barcelonins prengué per son compte lo tiratge y repartició de cent mil fullas en las quals hi anava reproduhit ab l' objecte d' extendrel per tota Barcelona fins á sos més amagats recons.

No 'ns ha extranyat aixó gran cosa, puig l' article referit sense ser calumiós, contenía un sério capítul de cárrechs dirigits al senyor Roca, cárrechs que per lo desapassionats han fet lo millor efecte en la gent imparcial. Aixó sí, ara no cal dir los comentaris y xius-xius ab que l' haurán saludat los enemichs y agraviats del dit senyor, que ho son casi tots los barcelonins, més ó menos víctimas en una ó altra ocasió de las brometas pesadas y barroheras ironías y murmuracions de *La Campana* ó de *La Esquilla*.

¡Quína liissó més eloqüent pera 'l senyor Roca y Roca, si la sabés aprofitar!

Avuy tindrà lloch en lo magnífich saló d' actes del «Centre Catalá» lo banquet que Sabadell dedica en honor al bon patrici don Pere Llonch y Font, director de la Sucursal del Banch de Sabadell á Buenos Aires.

En dit importantíssim acte hi estarán representadas totas las més importants societats de Sabadell, prova evident de las moltas simpatías de que gosa lo senyor Llonch en nostra ciutat.

Pláunos consignar'ho aixís y nos adherim de tot cor á dit acte, verdadera manifestació del enlayrat patriotisme qu' arrela en los cors dels bons sabadellenchs.

Lo Consell directiu del Centre Catalá de Sant Andreu de Palomar ha quedat constituhit en la següent forma:

President, Manel Ximeno.—Vice-President, Angel Salabert.—Tresorer, Joan Ponsá.—Comptador, Enrich Guardiola.—Vocal primer, Pere Viladomat.—Vocal segon, Ricart Jardí.—Vocal tercer, Joseph Aymerich.—Secretari primer, Enrich Vilá.—Secretari segon, Joseph Baliarda.

Dit Centre celebrarà sa sessió inaugural lo dia 30 del corrent, á las nou del vespre.

Procürarém assistirhi.

Ahir al vespre tingué lloch en lo «Centre Catalá» la important sessió pública en la qual lo reputat industrial y President de la «Lliga de Catalunya» don Ferrán Alsina, conferenciá sobre 'l plan económic, discutit y aprobat en la Assamblea Regional de Manresa.

Per tal motiu los salons del Centre se vegeren plens de distingida concurrencia, que aplaudí al digne conferenciant en varis punts y sobre tot al finalisar lo ben meditat treball del senyor Alsina, del qual nos ocuparém defingudament en lo próxim número.

L' actiu «Centre Català» de Sant Pol ha pres varis acorts que son de recomanar á las societats germanas: Obrir classes de nit, que han comensat á primers del més corrent; arreglar una sala-biblioteca, per lectura; y montar un teatre per representarhi las obras de nostres dramaturgs.

Diu nostre estimat company *La Renaixensa*:

La Associació artístich-arqueologica barcelonina, en vista de las novas comunicadas á LA RENAIXENSA per son corresponsal á Figueras relatives á la destrucció y subsegüent desaparició dels detalls arquitectòrichs que fins fa poch se conservavan en las ruínas del monastir de Sant Pere de Roda (Ampurdá), propietat de la Casa de Medinaceli, tracta de gestionar de que s' eviti la obra de expoliació de que son objecte las despallas d' aquell célebre Cenobi, acudint á dit efecte á la Excma. Sra. Duquesa de Cardona, recordantli la promesa que feu als escriptors y artistas á qui convidá á sa taula durant la Exposició Universal de 1888 celebrada en aquesta ciutat, de que 's restauraria ó evitaria la destrucció del esmentat monument, obra molt notable de la X.^a centuria.

A la mateixa Associació arqueològica comunica 'l Rvnt. Mossen Joan Segura, delegat de la propia societat á Santa Coloma de Queralt, una relació detallada del notable descobriment de varias sepulturas proto-históricas, ab esqueletos y objectes d' aquella llunyana época, de lo qual acompanya fotografias tretas per lo Rvnt. Mossen Puig, de dita població. En lo *Butlletí* d' Arqueologia del vinent mes se publicarà la aludida relació de tant curiós descobriment, qual interés pera las ciencias históricas es per demés ponderar.

Dit descobriment arqueològich ha coincidit ab un altre d' igual naturalesa, que ha tingut lloch á Ohío (Estats-Units); quals objectes estarán de manifest en la Exposició de Chicago, havent sigut motiu d' estudi pera 'ls arqueòlechs americans y d' un modo especial pel sabi antropòlech francés Mr. de Cartailiac.

Hem rebut de la «Lliga de Catalunya» un volúm que conté una Geografia de Costa Rica. Son reputat autor, don Francisco Montero Barrantes, s' hi acredita de molt erudit y coneixedor del pays que descriu. Acaban de fer interessant los abundosos datos que conté 'l llibre los apreciables grabats que l' adornan.

Agrahim l' obsequi.

Lo passat diumenge tingué lloch en lo «Foment Regional» de Sant Martí de Provensals una vetllada commemorativa de la fundició del dit centre.

Hi prengueren part varias distingidas senyoretas y renomnats artistas, essent tots molt aplaudits per la numerosa concurrència que omplia de gom á gom l' espayós local.

Acabada que fou la vetllada tots los que hi prengueren part junt ab los representants d' associacions y periódichs catalanistas y altres foren obsequiats ab un senzill *lunch*.

Arribada l' hora dels brindis los iniciá lo president senyor Molins; brindaren també los senyors Vives pel «Foment Industrial», Pujach regidor de Sant Martí, Coll pel «Centre Escolar Catalanista», Padern, Marsans pel «Foment Catalanista», Mallofré per alguns dels periódichs allí representats, Fuster per l' «Associació de Propaganda Catalanista», M. Gabriel del Ateneo obrer de Sant Andreu, Badía, Garralaga y resumí 'l senyor Martorell.

De cor nos adherim al acte celebrat per los bons patricis de Sant Martí de Provensals.

La Comissió de Goberdació del Ajuntament de Barcelona s' ha ocupat de la elecció dels dos catalans ilustres ab que s' augmentará l' any vinent la galeria formada en las Casas Consistorials, havent acordat designar com á contemporani al poeta músich don Joseph Anselm Clavé, y encarregar al regidor senyor Schwartz que proposi 'l personatge corresponent á la época històrica.

Traduhim de *La Cornemuse*, de Marsella:

«Los curs de literarura provenzal comensarán á Marsella, á la Facultat de Ciencias, lo 6 de Desembre vinent.

En Constans, professor en la Facultat de lletres d' Aix, encarregat d' aquest curs, tractará de la influencia de la literatura provenzal en la etat mitjana, á Italia, á Espanya, á Alemanyia y á Fransa.

La opressió que 'l protectorat francés fa sentir als indígenas de l' Alger, está determinat un moviment nacional contra dit protectorat que donará un que sentir á la Fransa. En fullas y periódichs escrits en llengua arábica, no entesa dels més dels francesos, s' ha comensat una campanya reivindicadora, que no deixarem de seguir ab interés quants nos interessém perquè 's trenquen las cadenas que al poble oprimeixen.

Lo dissapte dia 12 del mes que som, don Joan Givanel llegí sa nova tragedia *Sertori* en lo saló d' actes del «Foment Catalanista», davant d' una escullida concurrència, que l' aplaudí fortament en diferents passatges. La versificació está feta ab molta facilitat y que te algunas escenas que per lo ben disposadas, de segur mourán al auditori. La tragedia consta de tres actes, desenrotllantse l' acció ab lo fonament de la enveja de March Perpenna vers Sertori, finint ab l' assassinat d' aquest, en lo banquet ab que sos falsos partidaris lo portaren á la mort.

Doném la enhorabona al autor per son treball, y recomanarli que no deixi de dedicarse á la literatura dramática, ja que sa afició lo porta per aquest camí.

Lo passat diumenge tingué lloch en lo Teatre dels Camps de Recreo com estava anunciat, la primera representació del drama de nostre amich y company don Joseph Got y Anguera, *L' Esclau*.

Los aficionats perteneixents á las societats artísticas, «Parreño», «Joaquín M.ª Bartrina» y «Pitarra», foren los encarregats de la execució del drama y tots sense excepció cumpliren son comés com á veraders artistes.

L' autor senyor Got fou cridat diferents vegadas al palco escénich entre los nutrits aplausos de la concurrencia que li tributá una expontánea ovació, dedicantli un bon número de regalos.

Nos complavém en felicitar novament al senyor Got y també á tots quants prengueren part en lo desempenyo de l' obra.

Fem present als interessats que 'l dia 30 dels corrents fina lo plasso pera que los individuos perteneixents á las reservas en sas distintas situacions passin la revista reglamentaria.

Fins al día 30 del corrent mes se cobrará en aquesta ciutat la contribució territorial é industrial corresponent al segon trimestre del actual any económic.

Nostre distingit amich y compatrici don Pere Lionch y Font sortirà demá d' aquesta ciutat en direcció á Burdeos, en quin port s' embarcará pera Buenos Aires.

Al desitjar pera tan distingit patríci un viatge felís, nos en despedim ab un carinyós *A reveure*.

Lo Consistori de Mantenedors dels Jochs Florals del any 1893 ha quedat constituït en la següent forma: Excm. é Ilm. senyor don Joseph Morgades y Gili, President. Don Alfred Brañas, don Joseph Coroleu, don Joseph Franquesa y Gomis, don Joan Pons y Massaveu, don Ernest Moliné y Brásés y don Joseph Puig y Cadafalch, Secretari. Ademés, ab motiu de celebrar-se l' any vinent lo quint centenari de la fundació d' aquesta poética festa, s' han creat quatre Vice-Presidencias d' honor pera 'ls senyors Frederich Mistral, de Provensa, don Justí Prepatx, del Roselló, don Marian Aguiló, de Mallorca, y don Teodor Llorente, de Valencia.

SECCIÓ DE ANUNCIS

LO LLIBRE MESTRE

DICCIONARI PRÁCTICH D'ADMINISTRACIÓ É INDISPENSABLE EN TOTA LAS OFICINAS DELS AJUNTAMENTS Y JUTJATS MUNICIPALS.

Pera sapiguer desempenyar lo càrrech de Secretari d' Ajuntament ó de Jutjat municipal basta adquirir aqueixa obra.

Ab ella no hi ha necessitat d' estudiar pera ditas carreras en cap Academia.

Conté més de 4,000 formularis pera tots los assumptos en que tingan que intervenir dits funcionaris, tan clars y terminants, que bastará un noy pera interpretarlos.

Las atribucions y obligacions dels Arcaldes, Regidors y Jutges, se troban senyaladas en la obra, la que conté al final un index en que s' indican los treballs que tenen que cumplimentar diariament los funcionaris, senyalantlos hi 'l fòlio del *Diccionari* ahont hi trobarán los formularis pera portarlos à cap.

La carrera del Secretariat ofereix un ample camp pera molts joves, qual càrrech pot desempenyarse perfectament, assessorante per medi de dita obra, en la que ademés de tota la llegislació s' hi troban insertats los programas oficials y probables, pera 'ls que vulguin examinarsen y adquirir lo titol.

Los que desitjin adquirirlo, poden efectuarho dirigintse al director d' *El Secretariado*, en Madrid, San Mateo, 12, que 'l servirà franch de port y certifica, sempre que al fer la demanda s' acompanyi l' import de 35 pessetas, en lliuransa ú altre medi de fácil cobro; ó be en totas las principals librerías al preu de 40 pessetas.

Dits preus no regirán més que fins lo 15 de Setembre próxim (ampliant per consecuencia 'l terminat en 31 de Juliol), puig transcorreguda aquesta fetxa, son preu será 'l de 50 pessetas, en totas las expendidurias.

OBSERVACIONS.—Dita obra consta de dos tomos voluminosos, en fòlio, y va fora y luxosament encuadernada, remetentse en caixas de cartró pera presservarla d' accidents que poden deteriorarla; tot sense augment de preu.

Lo qui desitji que s'estampin sas inicials en lo lloç dels tomos, pot avisarho al fer la demanda.

LITOGRAFÍA, IMPRENTA Y GRABATS

DE

M. BROSSA

CARRER DE LAS VALLS, NÚMERO 23.—TELÉFONO NÚMERO 169.

ESPECIALITAT EN TRABALLS COMERCIALS

ESQUELAS MORTUORIAS

ACCIONS, OBLIGACIONS. CHÈQUES, TÍTOLS Y BILLETS

Memorandums, Paper de cartas, Facturas, Circulars, Preus corrents, Catálechs, Tarifas, Prospectes, Marcas de fábrica, Tarjetas de visita, de envío, de participació, de naixement y casament, Calendaris, Diplomas, Programas, Mostruaris, Billets pera concerts, etc., etc.

PLEGADORS DE CARTRÓ.

GRABATS SOBRE ACER, COURE Y PEDRA